

Project. Doi: 10.3978/j.issn.2224-5820.2015.04.05

Standards of Practice for Culturally Competent Nursing Care. 2018. URL: https://tcns.org/wp-content/uploads/2018/03/Standards_of_Practice_for_Culturally_Compt_Nsg_Care-Revised_.pdf

Buhaevska, N., Reha, N. 2016. *Peculiarities of nurses education on palliative and hospice care in Ukraine and Poland*. Doi: 10.11603/2411-1597.2016.4.7473 (in Ukrainian).

Working educational program "Palliative medicine" / author: S. O. Yastremska, Ternopil state medical university named after I. Ya. Hornbachewskogo Ministry of Health of Ukraine, research institute of Nursing. Educational level: master. Ternopil, 2015. 12 p. (in Ukrainian).

Educational and professional program "Nursing". 2019. URL: <https://www.medkol.cv.ua/wp-content/uploads/2019/04/%D0%9EPPBACNURSIN G.pdf> (in Ukrainian).

Bilyk L. 2015. Forming of palliative competence of BcMed in the process of professional education :

dis. ... kand.ped.n. Pereyaslav-Khmelnitsky state pedagogical university named after Grygorii Skovoroda (in Ukrainian).

Sharlovich, Z. 2015. Forming of professional and pedagogical competence of family medicine nurses in the process of professional preparation: dis. ... kand.ped.n. Zhytomyr state university named after Ivan Franko (in Ukrainian).

Zakusylova, T. 2018. *Forming of basic professionalism of future nurses in the process of professional preparation : dis. ... kand. ped.n. / Classical private university* (in Ukrainian).

Riga, O., Penkov, A., Konovalova, N. 2017. *Principles of palliative care provision to children. Handbook for trainers on children palliative care* (in Ukrainian).

Yaroshenko A.O., Varban M.Yu., Shulga L.O. 2017. *Peculiarities of provision of medical and social services for vulnerable groups of citizens using gender-sensitive approach: Hand-book*. K.: MBF "Alians hromadskoho zdorovia". (in Ukrainian).

DOI: 10.26565/2220-8089-2020-37-10

УДК: 327.83:327.57

Литвин Олена Едуардівна

аспірантка кафедри політології,
Харківський національний,
університет імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, Харків, 61022,
elen.lytvyn@gmail.com,

<https://orcid.org/0000-0002-2795-8687>

РОЛЬ ЖІНОК В МИРОБУДУВАННІ: ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Охоплюються питання участі жінок в процесах миробудування в загальнотеоретичному контексті. На основі результатів дослідження Організації Об'єднаних Націй, наукових праць та статистичних даних акцентовано увагу на позитивній ролі жінок під час миротворчого процесу. В якості основоположного документа, що встановлює необхідність актуалізації жіночого представництва в побудові миру в Україні визнано Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року.

Описано декілька основних моделей включення жінок до процесів миробудування. У рамках роботи визначено недоліки представництва жінок у питаннях миробудування, зазначені пріоритетні напрямки для подальшого розвитку. На основі аналізу Національного плану дій з виконання Резолюції 1325 визначено перелік головних проблем та недопрацювань.

Особливий акцент зроблений на необхідності подолання дискримінаційних практик ексклюзивності жінок через негативні наслідки таких рішень. Задля досягнення цієї мети запропоновано змінити фокус дослідження участі жінок в процесах миробудування та розширити перелік питань, до яких залучаються жінки.

Контекстний аналіз документів призвів до очікуваних висновків, що жінки переважно присутні в соціальних питаннях та на рівні консультативних рад. Інтенсивніша участь громадських організацій у миробудуванні має позитивний вплив в довготривалій перспективі.

За результатами дослідження сформульовано ряд основних висновків щодо імплементації Національного плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325,

визначено проблеми та слабкі місця. Для підвищення ефективності наступного плану (розрахованого до 2025 року) запропоновано застосування двох загальнонаукових підходів. Визначено необхідність продовження досліджень регіональних планів дій щодо включення жінок у питання миробудування для створення дієвої адаптивної системи сталого миру в Україні.

Ключові слова: жінки, безпека, миробудування, громадські організації, резолюція Ради Безпеки ООН 1325.

Литвин Елена Эдуардовна
аспирантка кафедри політології,
Харьковский национальный,
университет имени В.Н. Каразина,
площадь Свободы, 4, Харьков, 61022,
elen.lytvyn@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-2795-8687>

РОЛЬ ЖЕНЩИН В МИРОСТРОИТЕЛЬСТВЕ: ПРОБЛЕМЫ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ В УКРАИНЕ

Охватываются вопросы участия женщин в процессах миростроительства в общетеоретическом контексте. На основе результатов исследования Организации Объединенных Наций, научных работ и статистических данных акцентировано внимание на положительной роли женщин во время миротворческого процесса. В качестве основополагающего документа, устанавливающего необходимость актуализации женского представительства в построении мира в Украине, признан Национальный план действий по выполнению резолюции Совета Безопасности ООН 1325 «Женщины, мир, безопасность» на период до 2020 года.

Описываются несколько основных моделей включения женщин в процессы миростроительства. В рамках работы определены недостатки представительства женщин в вопросах миростроительства, указаны приоритетные направления для дальнейшего развития. На основе анализа Национального плана действий по выполнению резолюции 1325 определен перечень главных проблем и недоработок.

Особый акцент сделан на необходимости преодоления дискриминационных практик эксклюзии женщин из-за негативных последствий таких решений. Для достижения этой цели предложено изменить фокус исследования участия женщин в процессах миростроительства и расширить перечень вопросов, к которым привлекаются женщины.

Контекстный анализ документов привел к ожидаемым выводам, что женщины в основном присутствуют в социальных вопросах и на уровне консультативных советов. Интенсивное участие общественных организаций в миростроительстве имеет положительное влияние в долгосрочной перспективе.

По результатам исследования сформулирован ряд основных выводов относительно имплементации Национального плана действий по выполнению Резолюции Совета Безопасности 1325, определены проблемы и слабые места. Для повышения эффективности следующего плана (рассчитанного до 2025 года) было предложено применить два общенаучных подхода. Определена необходимость продолжения исследований региональных планов действий по включению женщин в вопрос миростроительства для создания действенной адаптивной системы устойчивого мира в Украине.

Ключевые слова: женщины, безопасность, миростроительство, общественные организации, Резолюция Совета Безопасности ООН 1325.

Olena Lytvyn
PhD student, Department of Political Science,
V.N. Karazin Kharkiv National University,
4, Svoboda Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine,
elen.lytvyn@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-2795-8687>

WOMEN'S ROLE IN PEACEBUILDING: IMPLEMENTATION CHALLENGES IN UKRAINE

The article covers the participation of women in peacebuilding processes in a general theoretical context. The author focuses on the positive role of women in the peace process based on the results of UN studies, scientific papers, and statistics. The National Action Plan for the implementation of UN Security Council Resolution 1325 «Women, Peace, Security» for the period up to 2020 recognized as a fundamental document establishing the need for updating women's representation in building peace in Ukraine.

The author outlines several basic models for the inclusion of women in peacebuilding processes. The research identifies the shortcomings of women's representation in peacebuilding issues and indicates priority areas for further development. Based on the analysis of the National Action Plan for the implementation of Resolution 1325, the author determines a list of the main problems and gaps.

Particular attention is paid to the need to overcome discriminatory exclusion practices for women due to the negative consequences of such decisions. To achieve this goal, the author proposed to change the focus of the research on women's participation in peacebuilding processes and expand the list of issues in which women are involved.

The contextual analysis of the documents has led to the anticipated conclusion that women are mainly involved in social issues and at the level of advisory councils. The intensive participation of public organizations in peacebuilding has a positive impact in the long run.

In the results of the study, the author formulates several key conclusions regarding the realization of the National Action Plan for the implementation of the Resolution 1325, identifies problems and weaknesses. To increase the effectiveness of the next plan (up to 2025), the author suggests applying two general scientific approaches. The article identifies the need for continuing research on regional action plans to include women in peacebuilding to create an effective adaptive system of sustainable peace in Ukraine.

Keywords: women, security, peacebuilding, public organizations, UN Security Council Resolution 1325

Збройний конфлікт зазвичай охоплює усе населення, незалежно від ступеня залученості акторів та близькості до епіцентру. Жінки та дівчата є особливо вразливою групою, яка відчуває на собі негативні наслідки в цій ситуації. Ефективним механізмом для подолання та попередження конфлікту виступає миробудування – створення нових та підтримка старих структур, які направлені на розбудову миру, соціальних, політичних та економічних сфер (Agenda for Peace Preventive diplomacy 1992). Уперше питання важливості залучення жінок до політичних процесів врегулювання конфліктів і процесів миробудування було піднято в Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 (Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 2000).

Прийняття Резолюції спонукало міжнародну спільноту привернути увагу до питань жінок та дівчат, винести гендерні питання на перший план. Документ включає рекомендації для держав-членів з дотримання гендерної рівності та збільшення залученості жінок до вирішення питань щодо подолання наслідків збройних конфліктів. Гендерний компонент повинен бути включений до всіх

питань (Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 2000).

У 2016 році Резолюція 2282 Ради Безпеки ООН переглянула загальну архітектуру миробудування, наголосивши на важливій ролі громадянського суспільства та національних груп, у той час як міжнародні органи повинні здійснювати консультативну функцію та бути присутніми в якості міждержавних спостерігачів під час процесів побудови миру. Документ акцентував увагу на наявності предметного зв'язку між участю жінок в миробудуванні та запобіганні конфліктам у довготривалій перспективі (Резолюція Ради Безпеки ООН 2282 2016).

Жінок часто залишають осторонь сакціонованого державою процесу миробудування. Така маргіналізація має серйозні наслідки для стабільності держави в майбутньому. Конфлікт впливає по-різному на жінок та чоловіків, тому активна участь жінок у всіх процесах миробудування допоможе попередити можливі негативні наслідки. Після прийняття Резолюції 1325 питання всебічної участі жінок стало більш актуальним, але у більшості країн воно залишається поза увагою урядів, а

недостатнє фінансування або проблеми адаптації документа можуть негативно позначатись на становищі жінок.

Будь-який збройний конфлікт має особливо негативний вплив на жінок та дівчат – підвищується рівень домашнього та сексуального насильства, відсутня фінансова стабільність, обмежений доступ до медицини та соціальних установ, збільшується психологічний тиск і кількість домашньої неоплачуваної роботи (Lindsey-Curtet, Holst-Roness, Anderson 2004). Питання диспропорційного впливу на жінок та чоловіків лягли в основу досліджень міжнародних організацій. Одним із наслідків конфлікту є збільшення культурної та традиційної поляризації жіночих та чоловічих ролей. Активізація ролі правозахисних організацій з феміністичним баченням кидає виклик класичним уявленням про жінок та позитивно впливає на впровадження гендерно орієнтованої політики на центральному та регіональному рівнях.

Тривалість та глибина конфлікту прямо впливають на роль жінки та на її місце в суспільстві. Згідно з дослідженнями, проведеними Моніторинговою місією ОБСЄ в Україні в 2017-2018 рр., було зроблено висновок, що жінки залучені до процесу побудови миру досить непропорційно (Гендерні аспекти моніторингової діяльності СММ 2018).

Мета статті – проаналізувати ступінь включеності жінок до процесів миробудування на прикладі Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року (далі – Національний план). В рамках цього дослідження планується зробити попередню оцінку Національного плану, визначити недоліки та проаналізувати отримані результати роботи.

Участь жінок у миротворчих операціях у складі «блакитних касок» (спеціальна миротворча місія ООН) та їх пряме включення до процесу складання угод, підписання та розроблення додаткових рекомендацій демонструє, що встановлений мир у такому разі є більш стабільним і довготривалим. Якщо жінки беруть участь у переговорах, прийняття рішень відбувається частіше. Участь жінок на 20% підвищує вірогідність того, що мирна угода буде дотримуватися не менше двох років, а вірогідність того, що мирна угода буде дотримуватися не менше 15 років підвищується на 35% (Глобальное исследование хода исполнения резолюции 1325: 2).

Жінки залишаються виключеними з офіційних процесів миробудування на державному та міждержавному рівнях. Більшість рішень приймається на високопосадовому рівні, що виключає можливість широкої консультації з громадськістю. Пряме представництво жінок є необхідною умовою інклюзивності процесу миробудування загалом, але, крім традиційних форм миробудування, не слід забувати про альтернативні форми включення жінок в процеси побудови миру.

Активні дії жіночих організацій та активісток у мирних перемовинах підвищують сталість та якість миру. Дослідження, що були присвячені вивченню 82 мирних домовленостей в 42 збройних конфліктах з 1989 до 2011 року продемонстрували, що мирні угоди, підписані жінками є більш ефективними та збільшують імовірність імплементації рішень (Krause, Krause, Bränfors 2018: 994).

Жінки звертають увагу на більш широке коло питань, включаючи необхідність проведення гендерного аудиту всіх рішень та планів стосовно побудови миру. З більш високим ступенем імовірності питанням протидії гендерно зумовленому насильству та проблемі відсутності паритетності у суспільстві не буде приділено належної уваги без безпосередньої участі жіночих правозахисних організацій.

У громадському секторі жіночі недержавні організації мають більший потенціал для побудови миру та відносин довіри між різними акторами. Це пов'язано, перш за все, з культурними патернами та баченням «традиційної» ролі жінки в суспільстві. При цьому жінки залишаються у більшості випадків виключеними з офіційних перемовин на державному рівні. Представництво жінок забезпечує представленість більш широким питанням, що пов'язані з якістю миру, що будується. Широке коло активісток та жіночих організацій, які підтримали реалізацію положень по відношенню до безпеки жінок та їхніх політичних, соціальних та економічних прав. Водночас, відсутність участі жінок або їх прямого включення в процес миробудування знижує імовірність того, що положення, направлені на забезпечення гендерної рівності та соціально-економічного розвитку будуть включені в мирні угоди на рівні з питаннями військового сектора. Таким чином, виключення жінок з переговорів збільшує їхню політичну маргіналізацію,

знижує шанси на політичні реформи та імплементацію мирних угод.

Теоретичні дослідження постконфліктного миробудування демонструють, що побудова та сталість миру залежать від комплексу факторів, серед яких особливо слід виділити такі: участь міжнародних організацій та спеціальних міжнародних місій, доступ до віддалених місць конфлікту, розподіл влади, залучення громадянського суспільства та прийняття рішень шляхом переговорного процесу та діалогів з широким колом зацікавлених сторін (Barnett, Kim, O'Donnell 2007; Heathersaw, Lambach 2008; Broughton 2013) Залучення до цього процесу представників громадянського суспільства підвищить легітимність укладених домовленостей, тим самим, збільшить шанси на остаточне припинення збройного конфлікту та запобігання повторенню подібної ситуації в майбутньому (Krause, Krause, Bränfors 2018: 4-6).

З огляду на це, присутність жінок на всіх рівнях в якості миротворчого контингенту допомагає побудувати відносини довіри між суб'єктами конфлікту. Збереження пропорційності на національному рівні впливає на перебіг процесу миробудування. Стратегія ООН з миробудування на 2020-2024 роки передбачає збільшення кількості жінок в якості повноцінних суб'єктів процесу не лише на міжнародному, а й на національному та регіональному рівнях (Secretary-General's Peacebuilding Fund 2020-2024 Strategy 2020).

Якщо в соціальних та гуманітарних питаннях на рівні альтернативних форм реалізації політики миробудування активістки та організації представлені в достатній кількості, то в питаннях політики та військової стратегії (роззброєння) спостерігається брак залучення жінок на рівні з чоловіками. Більш того, рівень залученості жінок в офіційні державні перемовини дуже низький – переважна більшість бере участь в альтернативних заходах, консультаціях, форумах, радах. Досвід аналізу сучасних конфліктів демонструє необхідність виходу жінок за межі відповідальності за суто «гуманітарні» питання миробудування.

У контексті збройного конфлікту на Сході України жінки і далі відіграють дуже активну роль у здійсненні заходів, спрямованих на досягнення соціальної згуртованості на місцевому рівні, а також у діяльності громадянського суспільства, зокрема виступаючи на захист прав людини.

У той же час жінки недостатньо представлені у сфері захисту та в політичних процесах. Перш за все це пов'язано з культурним сприйняттям та стереотипізацією суспільства. Діяльність активність спрямована, але не обмежена питаннями гендерної рівності, протидії домашньому насильству та припинення збройної фази конфлікту (Гендерні аспекти моніторингової діяльності СММ 2018: 2).

Кінцева мета – досягнення миру – реалізується за допомогою побудови розгалужених мереж посередників (медіаторів), які діють для досягнення єдиного консенсусу між різними конфліктними сторонами. Підтримка мирного процесу часто зосереджена на офіційних переговорах та прийнятих там рішеннях, ігноруючи значний внесок більш широких взаємодоповнюючих зусиль у сфері неформального миробудування, які мають життєво важливе значення для сталого миру. Важливі внески жіночих миротворчих організацій на рівні малих громад залишаються поза увагою глобального процесу побудови сталого миру (Reimann 2014).

Сприйняття жінки в політиці миробудування межує з проявом дискримінації та сексизмом. Аналізуючи вклад жінок, певний акцент робиться на тому, що для жінок більш природно виступати на боці миру, а не війни. Серед допоміжних факторів виокремлюється наявність родини та психологічна схильність до співпереживання. Проблемою є традиція пов'язувати позитивні результати участі жінок у процесі миробудування з психологічними або соціальними чинниками.

Більш прогресивною, на нашу думку, є альтернативна точка зору: змінити фокус досліджень та аналізувати структурний і функціональний вклад жінок, не використовуючи соціальні та психологічні чинники як основоположні. Загальна спроможність жіночих організацій залежить від культурного контексту та економічного розвитку держави. У небагатих країнах з високим рівнем сегрегованості в суспільстві державне та приватне фінансування жіночих організацій знаходиться на більш низькому рівні, що значно послаблює їхні можливості до активної участі в миротворчих процесах. Іншою важливою причиною виступають наявність упереджень у суспільстві, табування та стереотипна риторика в публічному просторі.

На рівні міжнародної спільноти було визнано, що жінки недостатньо представлені

на рівні офіційних перемовин, у складі спеціальних делегацій та в якості головних перемовників у процесі. Багато жінок активні на низових рівнях, і хоча існують усі формальні можливості, вони стикаються з певною «скляною стелею», яка не дозволяє їм виходити на вищий рівень (Глобальное исследование хода исполнения резолюции 1325).

Для розв'язання вищезазначених проблем та просування в питаннях паритетного представлення жінок і чоловіків на всіх рівнях миробудування було створено Резолюцію 1325, на основі якої побудовано Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року в Україні. План має на меті створити перелік можливостей для жінок у сфері миробудування на національному та регіональному рівнях, базуючись на основі потреб і проблем. Документ передбачає детальний розклад запланованих заходів, залучених сторін до цього, терміни виконання та необхідні видатки.

Національний план було запроваджено в 2016 р., актуалізовано в 2018 р. (Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 2016). На сьогоднішній день проведено одну офіційну стислу оцінку результатів реалізації та декілька оцінок громадянського простору (у 2016, 2018 роках). Зазначений офіційний документ є найбільш ґрунтовним, він має на меті залучення жінок до процесів побудови миру на державному та недержавному рівнях. Наступний план, що знаходиться в процесі розробки, буде розрахований на період до 2025 року та ґрунтуватися на аналізі попереднього.

Оцінку участі жінок у встановленні миру та запобіганні конфліктів планувалося проводити шляхом опитувань, які проводили міністерства та місцеве самоврядування на підконтрольній уряду України території Донецької та Луганської областей. Ідентичним шляхом відбувалася оцінка підготовленості інфраструктури. Так, Національний план передбачав:

- профільне навчання відповідальних органів;
- створення дистанційних курсів для підвищення кваліфікації;
- розроблення освітніх програм, методичних матеріалів;
- регулярні обов'язкові навчання для військовослужбовців, соціальних працівників, адвокатів, волонтерів, суддів;

- розширення участі жінок у встановленні миру шляхом прийняття законодавчих документів;

- формування у населення культури миру;
- організація медійної кампанії для підтримки Резолюції 1325.

Громадські об'єднання (з представництвом жінок) беруть участь під час організації моніторингових місій, навчальних проєктів, спостерігають за ситуацією з цивільним населенням у зоні конфлікту. Участь громадських об'єднань не передбачається у питаннях удосконалення нормативно-правової бази для усунення обмежень для жінок та покращення матеріально-технічної бази, забезпечення участі жінок на керівних посадах/військово-цивільних адміністрацій (Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 2016).

Громадські об'єднання дуже широко включені до освітніх питань, реінтеграції та ресоціалізації, але повністю відсутнє представництво під час розгляду законодавства та системи розподілу державних керівних посад. Така тенденція може свідчити про загальну ексклюзивність громадських об'єднань (до яких входять жіночі організації) з питань формування політичного порядку денного. Диспропорційність та відсутність консультацій може негативно вплинути на кінцевий результат продукту.

Недоліки в теоретичній частині Національного плану стали більш явними після кількох років його реалізації. У 2018 році було проведено проміжну оцінку реалізації Національного плану та його відповідності цінностям Резолюції 1325 (Проміжна оцінка Національного плану дій 2018). Після 2016 року збільшилася кількість жінок, що представлені в силовому секторі на позиціях різного рівня, але залишається явна диспропорційність (жінки займають переважно адміністративні позиції низової ланки). Попри високий рівень залученості жінок до процесів миробудування на регіональному рівні, станом на 2018 рік, була помітна відсутність певних груп, що зазнають множинної дискримінації: жінки-ВПО, військові, волонтерки, ветеранки, комбатантки (Інформація про стан виконання завдань і заходів Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 2018).

Неможливість на інституціональному рівні включити нові групи інтересів, що виникли після прийняття Національного плану, стала однією з проблем практики реалізації участі жінок у процесах

миробудування. Більш того, участь жінок у побудові миру продовжує залежати від міжнародних організацій та їхніх гарантій.

За результатами моніторингу 2018 року та станом на 2020 рік у Національному плані відсутні інструменти моніторингу та прозорі процедури аналізу виконання усіх запланованих урядом дій. Це унеможливило створення системного підходу до формулювання висновків.

На основі Національного плану було розроблено ряд регіональних документів, що передбачали активне залучення жінок до процесів миробудування на рівні регіонів і громад. Станом на 2020 рік не всі регіони запровадили адаптивні плани. Більш того, від регіону до регіону ці плани відрізняють за структурою та базовим наповненням. Для акторів громадянського суспільства відсутній чіткий перелік критеріїв, яким повинні відповідати регіональні документи, та незрозумілою є форма оцінки результатів для регіонів.

Одним із дієвих механізмів для підведення підсумків з боку третіх сторін залишаються офіційні запити публічної інформації до органів місцевого самоврядування для отримання результатів та моніторингу прогресу виконання регіональних планів.

Реалізація пунктів Національного плану, незалежно від проблематики, на регіональному рівні обмежується проведенням консультацій, створенням неформальних груп, організацією опитувань та інтерв'ю. Зазначені механізми надають регіональні карти проблем та перспектив їх подолання для залучення більшої кількості жінок. У той же час вони не допомагають створенню діючих механізмів інклюзії (Звіт громадських організацій з виконання резолюції ООН 1325 2016).

Безпосередня участь жіночих правозахисних організацій у розробці та прийнятті офіційних рішень на рівні регіону/країни не організовано систематично, тобто обмежується поодинокими випадками. Механізм документування порушень прав жінок на Сході України під час збройного конфлікту не відпрацьований. Окрім відсутності сегрегованих даних (жінки/чоловіки, дівчата/хлопці) щодо постраждалих від безпосередньої збройної агресії на Сході України, відсутній комплексний огляд питань гендерної рівності в зоні конфлікту (Донецька та Луганська області).

На основі запланованих та реалізованих заходів Національного плану можна зробити декілька висновків:

- жінки в процесах миробудування переважно представлені в освітніх, інформаційних і консультативних питаннях;
- спостерігається незначне зростання представленості жінок у силових структурах через некоректність обраних методів досягнення цілі;
- підтримка участі жінок продовжує здійснюватися від міжнародних партнерів (фондів та організацій), відсутня інституційна спроможність та автономність жіночих організацій на Сході України;
- регіональні плани дій з реалізації Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» були розроблені та актуалізовані не в усіх областях;
- відсутня системність звітування з боку органів місцевого самоврядування стосовно реалізації положень Національного плану, проведених заходів, досягнених результатів тощо;
- диспропорційність представництва жінок у політиці миробудування наявна й всередині правозахисних і жіночих організацій – найбільше залучені до всіх процесів лідерки або найбільш активні членкині організацій;
- формування завдань представлено в узагальненому вигляді та не локалізовано. Така стратегія може бути вдалою для побудови бази, але наступні етапи повинні включати специфічні та конкретні завдання для досягнення результатів.

Національний план передбачає включення жінок у процеси миробудування для вирішення питань і проблем, що стосуються жінок. Така ситуація негативно впливає на рівень толерування та інклюзії жінок у суспільстві. План не відповідає класичним критеріям для постконфліктного миробудування – межа між питаннями соціального захисту жінок, попередження домашнього та гендерно зумовленого насильства та питаннями включення жінок до процесу миробудування дуже розмита.

На основі результатів та зроблених висновків реалізації Національного плану 2016–2020 планується удосконалення та створення наступного плану до 2025 року. Для досягнення ґрунтовних аналізів у сфері імплементації політик гендерної рівності та забезпечення більшої участі жінок у процесах миробудування необхідним кроком повинно стати запровадження теоретичної бази для розроблення стратегії (як на

національному, так і на регіональних рівнях). Застосування системного підходу та теорії змін може стати ефективними механізмами для миробудування в Україні.

Основний фокус необхідно зробити на побудові прямих зв'язків між метою, цілями та конкретними діями для досягнення результатів. Необхідною умовою наступних стратегій та планів повинно стати проміжна оцінка результатів та коригування стратегії залежно від динаміки розвитку ситуації та залучення широкого кола інституцій та структур (не обмежуючись представництвами органів влади та громадськими організаціями).

ЛІТЕРАТУРА

Agenda for Peace Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping, 1992. *UN Documents*. URL: https://www.un.org/ruleoflaw/files/A_47_277.pdf

Резолюція 1325 Совета Безопасности ООН. 2000. *Организация Объединенных Наций*. URL: <https://undocs.org/ru/S/RES/1325%282000%29>

Резолюція 2282(2016) Совета Безопасности ООН. 2016. *Организация Объединенных Наций*. URL: <https://undocs.org/ru/S/RES/2282%282016%29>

Lindsey-Curtet C., Holst-Roness F. T., Anderson L. 2004. "Addressing the Needs of Women Affected by Armed Conflict", *International Committee of the Red Cross Women and War*. URL: <https://www.refworld.org/pdfid/46e943780.pdf>

Гендерні аспекти моніторингової діяльності СММ. 2018. *Организация безпеки та та співробітництва в Європі Спеціальна моніторингова місія в Україні*. URL: <https://www.osce.org/files/Gender%20Dimensions%20UA.pdf>

Глобальное исследование хода исполнения резолюции 1325: основные выводы и рекомендации, *UN Women* URL: <https://wps.unwomen.org/resources/fact-sheets/Fact-Sheet-and-Key-messages-Global-Study-RUS.pdf>

Barnett M., Kim H., O'Donnell M. 2007. "Peacebuilding: What is in the name?", *Global Governance* 13: 35-58. URL: https://home.gwu.edu/~barnett/articles/2007_peacebuilding_gg.pdf

Heathersaw J., Lambach D. 2008. "Introduction: Post-conflict Spaces and Approaches to Statebuilding", *Journal of Intervention and Statebuilding*. DOI: 10.1080/17502970802436296

Broughton G. 2013. "Four Elements of peacebuilding How to protect nonviolently", *CFSC*. URL: <https://quakerservice.ca/wp-content/uploads/2013/11/Four-Elements-of-Peacebuilding-25-Nov-2013.pdf>

Krause J., Krause, W., Bränfors P. 2018 "Women's Participation in Peace Negotiations and the Durability of Peace, International Interactions". DOI: 10.1080/03050629.2018.1492386

Secretary-General's Peacebuilding Fund 2020-2024 Strategy. 2020. *United Nation*. URL: https://www.un.org/peacebuilding/sites/www.un.org.peacebuilding/files/documents/pbf_strategy_2020-2024_final.pdf

Reimann C. 2014. "Promoting Women's Participation in Peace Negotiations and Peace Processes". *GIZ*. URL: http://eeas.europa.eu/archives/features/features-working-women/working-with-women/docs/2014-05-08_toolkit_promoting-womens-participation-peace-neg_en.pdf

Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 "Жінки, мир, безпека" на період до 2020 року". 2016. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-2016-%D1%80#Text>

Проміжна оцінка Національного плану дій з виконання Україною Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 "Жінки, мир, безпека" до 2020 року", 2018. *UN Women*. URL: http://womenua.today/UWC-library/unwomen/46-NAP1325_UKR_updated.pdf

Інформація про стан виконання завдань і заходів Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 „Жінки, мир, безпека” на період до 2020 року за 2018 рік”. 2018. *Міністерство соціальної політики України*. URL: <https://docs.google.com/viewer?embedded=true&url=http://www.msp.gov.ua/files/zvit2018.doc>

Звіт громадських організацій з виконання резолюції ООН 1325. 2016. *ГО "Ла-Страда Україна"*. URL: http://www.la-strada.org.ua/ucp_mod_news_list_show_607.html

REFERENCES

Agenda for Peace Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping, 1992. *UN Documents*. URL: https://www.un.org/ruleoflaw/files/A_47_277.pdf

Security Council Resolution 1325 (2000). 2000. *United Nations*. URL: <https://undocs.org/ru/S/RES/1325%282000%29>

Security Council Resolution 2282 (2016). 2006. *United Nations*. URL: <https://undocs.org/ru/S/RES/2282%282016%29>

Lindsey-Curtet C., Holst-Roness F. T., Anderson L. 2004. "Addressing the Needs of Women Affected by Armed Conflict". *International Committee of the Red Cross Women and War*. URL: <https://www.refworld.org/pdfid/46e943780.pdf>

Gender Aspects of SMM monitoring activities. 2018. *OSCE SMM*. URL: <https://www.osce.org/files/Gender%20Dimensions%20UA.pdf>

Global Study on the Implementation of Resolution 1325: Key Findings and Recommendations". *UN Women*. URL: <https://wps.unwomen.org/resources/fact-sheets/Fact-Sheet-and-Key-messages-Global-Study-RUS.pdf>

Barnett M., Kim H., O'Donnell M., Peacebuilding: What is in the name? 2007. *Global Governance* 13: 35-58. URL: https://home.gwu.edu/~barnett/articles/2007_peacebuilding_gg.pdf

Heathersaw J., Lambach D. 2008. "Introduction: Post-conflict Spaces and Approaches to Statebuilding". *Journal of Intervention and Statebuilding*. DOI: 10.1080/17502970802436296 URL: <https://bit.ly/3g2WdO1>

Broughton G. 2013 "Four Elements of peacebuilding How to protect nonviolently". *CFSC*. URL: <https://quakerservice.ca/wp-content/uploads/2013/11/Four-Elements-of-Peacebuilding-25-Nov-2013.pdf>

Krause J., Krause, W., Bränfors P. 2018. "Women's Participation in Peace Negotiations and the Durability of Peace, International Interactions". DOI: 10.1080/03050629.2018.1492386

Secretary-General's Peacebuilding Fund 2020-2024 Strategy. 2020. *United Nations*. URL: https://www.un.org/peacebuilding/sites/www.un.org/peacebuilding/files/documents/pbf_strategy_2020-2024_final.pdf

Reimann C. 2014. "Promoting Women's Participation in Peace Negotiations and Peace Processes". *GIZ*. URL: [http://eeas.europa.eu/archives/features/features-](http://eeas.europa.eu/archives/features/features-working-women/working-with-women/docs/2014-05-08_toolkit_promoting-womens-participation-peace-neg_en.pdf)

[working-women/working-with-women/docs/2014-05-08_toolkit_promoting-womens-participation-peace-neg_en.pdf](http://eeas.europa.eu/archives/features/features-working-women/working-with-women/docs/2014-05-08_toolkit_promoting-womens-participation-peace-neg_en.pdf)

National Action Plan for the Implementation of UN Security Council Resolution 1325 "Women, Peace, Security" up to 2020". 2016. *Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-2016-%D1%80#Text>

Interim evaluation of the National Action Plan for Ukraine's Implementation of UN Security Council Resolution 1325 "Women, Peace, Security" up to 2020". 2008. *UN Women*. URL: http://womenua.today/UWC-library/unwomen/46-NAP1325_UKR_updated.pdf

Information on the status of implementation of tasks and measures of the National Action Plan for the implementation of UN Security Council Resolution 1325 "Women, Peace, Security" for the period up to 2020". 2018. *Ministry of Social Policy of Ukraine*. URL: <https://docs.google.com/viewer?embedded=true&url=http://www.msp.gov.ua/files/zvit2018.doc>

Report of public organizations on the implementation of UN Resolution 1325. 2016. *NGO "La-Strada Ukraine"*. URL: http://www.la-strada.org.ua/ucp_mod_news_list_show_607.html

DOI: 10.26565/2220-8089-2020-37-11
УДК 323.322+ 323.381

Ільїн Ілля Вікторович

ст. викладач, к. філос. н,
Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, Харків, 61022,
i.v.illin@karazin.ua,

<https://orcid.org/0000-0003-3945-212X>

АКТУАЛЬНІСТЬ ПОНЯТТЯ «НАЦІОНАЛЬНА БУРЖУАЗІЯ» ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВЛЯЧОЇ ЕЛІТИ В УКРАЇНІ

Обґрунтовується актуальність застосування поняття «національна буржуазія» в контексті визначення правлячої еліти в Україні. В результаті аналізу існуючих понять української правлячої еліти виділяються їх головні недоліки: антиісторичний підхід та репрезентація її як аномалії, патології.

Особлива увага приділяється критиці понять «неопатримоніальна демократія», «олігархія», «корупція», які складають головний зміст сучасних концепцій правлячої еліти в Україні. Підставою для критики послужило поняття «національна буржуазія» та виклад його еволюції в марксистській теорії. Було визначено, що неопатримоніалізм, а разом із ним, олігархія і корупція – це поняття, що позначають невідгідну для однієї фракції буржуазії владу іншої її фракції. Ці поняття не відсилають до жодної наявної норми, альтернативи, не передбачають протилежність, своє інобуття (демократія, сила права), але є полемічними, риторичними фігурами в ідеологічній класовій боротьбі. Теоретичний зміст цих понять знаходить науковий сенс тільки в умовах використання марксистського поняття буржуазії